



gib, 19.05.2021

Til stede på møtet:

- Øivind Ryenbakken (Oslo kommune, KS)
- Liv Borgen (Asker kommune, KS)
- Marit Sæther (SSB, arbeidsgrupeleder)
- Gisle Berge (SSB, referent)
- Mona Onstad (SSB)
- Peder Næs (SSB)
- Trym Økland (SSB)
- Manju Chaudhary (SSB)
- Maria Hedenstad (Miljødirektoratet, avløp)
- Rita V. Hansen (Miljødirektoratet, avløp)
- Nina Knutzon (Miljødirektoratet, avløp)
- Marie Hesselberg (Avfall Norge)
- Håkon Bratland (Avfall Norge)
- Daniel Lindvåg (Samfunnsbedriftene)
- Bård Jørgensen (Samfunnsbedriftene)
- Arnhild Krogh (Norsk Vann)
- Anders Bekkelund (Mattilsynet)
- Marius Knagenhjelm (Miljødirektoratet, avfall)
- Bernt Ringvold (Miljødirektoratet, avfall)
- Arild Kormeseth (KMD)
- Carl F. Nordheim (FHI)

## **Referat fra årlig møte for KOSTRA VAR arbeidsgruppa den 11. mai 2021**

### **Sak 1. Innledning, mandat og kort introduksjon (Marit)**

Marit Sæther har siden i fjor overtatt som leder i arbeidsgruppa. Trym Økland er nytt medlem i arbeidsgruppa, og Arild Kormeseth er tilbake etter en stund ute av gruppa. Johanne Solheim er ute i permisjon, og som hennes stedfortreder stiller Daniel Lindvåg og Bård Jørgensen fra Samfunnsbedriftene.

Arnhild Krogh og Marit Sæther nevnte at de vil fratre som medlemmer i arbeidsgruppa om kort tid, siden de begge skifter jobb. Nye personer utnevnes.

### **Sak 2. Miljødirektoratet – forslag til endringer i skjema 21/21C – husholdningsavfall (Bernt og Marius)**

KMD har bedt Miljødirektoratet om en tiltaksanalyse i forbindelse med materialgjenvinning og ombruk av husholdningsavfall. EUs mål er 55 prosent materialgjenvinning i 2025, 60 prosent i 2030 og 65 prosent i 2035. Status for måloppnåelse i 2021 er 41 prosent, så Norge er et stykke unna å nå målet. Tiltaksanalysen viser at henteordning for hageavfall og kildesortering av avfall



fra fritidsboliger er tiltak som vil ha stor effekt på måloppnåelsen. For 2021 foreslår derfor Miljødirektoratet to nye endringer på skjema 21/21C:

- Hytterrenovasjon (punkt 2.2 i skjema): Rapportering av antall avfallstyper som kildesorteres (ny rad) og om det er hente- eller bringeordning som benyttes for innsamlingen (ny rad) (presisering: ikke mengder, kun avfallstyper og ordninger)
- Henteordning (punkt 4.1 i skjema): Rapportering av hageavfall for de kommuner som har slik ordning (hageavfall som ny rad).

På lengre sikt kan det også komme noen ønsker om endringer i rapporteringen på husholdningsavfall, for å dekke databehov til tiltaksanalysen og EUs materialgjenvinningsmål:

- Forberedelse til ombruk som ny kategori i framtiden
- Rapporteringsplikt for private aktører som samler inn husholdningsavfall fra husholdningene
- Plukkanalyser – sammensetning av restavfallet. Det foreligger hovedkategorier av plukkanalyser allerede i dag, men mulig at Miljødirektoratet på sikt vil foreslå flere avfallskategorier

Miljødirektoratet bekreftet også på spørsmål fra KMD at de foreslåtte databehovene for 2021 vil holde seg over tid, og ikke kun representere et behov av kort varighet.

Miljødirektoratet sa også at alternativet til bruk av KOSTRA til datainnsamling kan fort være at disse dataene må samles inn på annen måte, eksempelvis i form av et annet skjema administrert av Miljødirektoratet. Men at inkludering i eksisterende KOSTRA skjema var ansett minst byrdefullt for kommunene å rapportere på (alt samlet på et sted).

*Det kom fram følgende kommentarer til forslagene:*

KMD mente at hvis forslaget går igjennom så bør det resultere i noen KOSTRA nøkkeltall. Hvis det ikke gjør det så må det begrunnet særs godt. Innføring av nye databehov kan også forsøkes på noen kommuner først, og slik sett spisse og teste formuleringer på et mindre utvalg, som alternativ til å gå «all in» på en gang. Man bør også være sikre på at informasjonen det etterspørres ikke finnes via andre kilder.

Miljødirektoratet innrømmet også at nye datainnsamlinger vil kunne trenge noe tid med å prøve seg fram, kna på dataene og muligens endre spørsmålsstilling før man helt lander det hele i form av mest mulig hensiktsmessig datagrunnlag. De har også holdt seg i forslaget til å kun spørre om data på ulike ordningene, og det ligger ikke i forslaget å spørre etter eksempelvis mengder.

KS kommune sa at skillet mellom bringe- og henteordninger er relativt klart ute i kommunene, både i praksis og datamessig. De ønsker samtidig færrest mulig spørsmål, men at de spørsmålene som stilles er gjennomtenkte og ikke endres for mye underveis. Dersom disse databehovene kommer uansett så mente imidlertid både Oslo og Asker at det kunne være fornuftig å ta det med inn i skjema på husholdningsavfall.

SSB ba Miljødirektoratet sende over fullstendig tekst og spørsmålsstilling for de spørsmålene Miljødirektoratet foreslår innført for 2021.



KMD kommenterte til slutt at saken burde vært noe bedre forberedt inn mot møtet, slik at det hadde vært lettere å ta stilling til skjemaendringene som her foreslås.

Dokumentasjon: Power Point presentasjon

*Vedtak: Miljødirektoratet sender over fullstendig formulering av forslaget sitt til SSB, som så initierer en høringsrunde på e-post med øvrige arbeidsgruppemedlemmer med forespørsel om tilbakemeldinger hvor vidt spørsmålstillingene er gode og lar seg greit besvares av kommunene?*

Ansvarlig: Marit (SSB) og Bernt (Miljødirektoratet)

Tidsfrist: Første halvdel av juni 2021

### **Sak 3. Rapportering av skjema 21/21C – Husholdningsavfall (Marit)**

I 2020 har totalt 337 kommuner rapportert skjema 21, tilsvarende 94 prosent (samme nivå som året før). For interkommunale selskaper i skjema 21C har 61 av 62 selskaper rapportert.

Skjemaet 21/21C ble endret i fjor for å differensiere mellom bring- og henteordninger. Det ser nå ut til at alle kommuner har rapportert i henhold til dette, og har klart overgangen relativt bra til tross for en del endringer i skjema.

Det er også siden sist lagt til flere avfallstyper og innført differensiering på husholdnings- og næringsavfall. Rundt 200 kommuner har rapportert næringsavfall.

### **Sak 4. Endringer av skjema 21/21C – Husholdningsavfall (Marit)**

Se sak 3 ovenfor.

### **Sak 5. Rapportering av skjema 22 – Kommunale gebyrer (Trym)**

Skjemaet på kommunale gebyrer fungerer greit, og få kommentarer ute blant rapporterende kommuner. Det er registrert 346 innsendte skjema, tilsvarende 97,2 prosent av kommunene (sammenlignet med 93,5 i fjor).

### **Sak 6. Rapportering av skjema 23 – Selvkost (Marit)**

Skjemaet dekker over både vann, avløp, avfall og kommunal plan. Rapporteringen i år er noe bedre enn i fjor, men fremdeles ser man et visst partielt frafall, spesielt på avfallssiden.

Det har vært gjort en større innsats å få inn alle kommuner i år. Fremdeles finnes det imidlertid eksempler på IKS som ikke klarer splitte opp tallene på kommune, slik skjemaet fordrer.

Totalt 337 kommuner har rapportert, tilsvarende 94 prosent av kommunene (sammenlignet med 92 prosent i fjor).

### **Sak 7. Vannverksrapporteringen til Mattilsynet, MATS (Anders)**

De fleste vannverksrapportene til MATS har kommet inn i årets rapportering, totalt 2 143.



Fra 2019 ble det også innført en forenkling i forhold til rapporteringen av analyser fra drikkevannet, og det ser ut til at det har ført til noe økning i innrapporterte analyser.

Mattilsynet opplyser at de også har hatt en større gjennomgang av data på vannbehandlingsmetoder, innebefattet ringerunde til flere av vannverkene.

Man kan fra rapporteringen se antydninger til økende fornyelse av ledningsnettet de senere årene.

FHI har som tidligere i oppdrag å lage en årlig oppsummerende rapport for vannverkene, og FHI og Mattilsynet har derfor tett kontakt rundt datakvalitet.

Det opplyses at Mattilsynet er i dialog med Digitaliseringsdirektoratet om mulig samarbeid om ny rapporteringsløsning.

Det ble kommentert fra KS sin side at det er ønskelig å få fortløpende i arbeidet med en mer automatisert rapportering av prøvetaking til MATS, i hovedsak for å unngå masse manuell inntasting, som kan være betydelig for store vannverk.

#### **Sak 8. Norsk Vann – forslag til endringer i skjema og kontoplan (Arnhold)**

Norsk Vann la fram et forslag til en del endringer i kontoplan og KOSTRA skjema 22, 23 og 26A. Flere av disse krever videre bearbeiding av arbeidsgruppa, og det ble ikke fattet et vedtak på noen av forslagene på selve møtet.

Forslaget på endret kontoplan gikk i hovedsak på å bedre skille mellom kjøp av varer og tjenester enn tilfelle er i dag, dels rettet inn mot vann og avløp. Muligheten for å bedre tallfeste ledningsfornyelse og kjemikalieforbruk i vann og avløpssektoren var også et viktig moment. For detaljer, se møtedokumentene.

For skjema 22, kommunale gebyrer, ble det foreslått å legge inn i skjema et felt for fakturert vannmengde (m<sup>3</sup>/år).

For skjema 26A, små avløpsanlegg og kommunalt ledningsnett, ble det foreslått å legge til spørsmål omkring fornyelse av ledningsnettet i form av no-dig («strømpefornyelse» av eksisterende ledningsnett) og energiforbruk- og produksjon i forbindelse med avløp. De to sistnevnte er har relevans mot klimatiltak i avløpssektoren.

For skjema 23, selvkost, lå det inne en del forslag som gikk på noe mer detaljering rundt inntekter som korrigerer for selvkost og inntekter fra produkter gjenvunnet fra ressursene i avløpsvann

*Det kom fram følgende kommentarer til forslagene:*

Miljødirektoratet vurderte forslagene som gode og framtidsrettet. Revidering av EUs avløpsdirektiv, sirkulær økonomi og veien mot et bærekraftig samfunn fordrer kunnskap omkring temaer som klimaavtrykk/-regnskap og ledningsfornyelse. Kommunene har også forsømt seg på området, og det vil være viktig å tallfeste størrelsen på problemomfanget. Ledningsfornyelse i form av no-dig er også et viktig skille å få fram.



KMD synes det er viktig at tallene blir brukt. Samtidig kan man ikke forvente at KOSTRA skal kunne gi svar på alt, deriblant EØS informasjon. Dette med kjemikalier er uproblematisk, men i forhold til forslag på endringer i arter i kontoplanen, så er det viktig å huske på at disse skal være gjennomgående for alle områder, ikke bare vann og avløp, men også administrasjon, helse, skole etc. På KOSTRA- området rehabilitering og bygg, så valgte KS her tidligere å sette foten ned for et dels omfattende forslag av endringer av arter. Så relatert til det er det tvilsomt at forslaget, slik det foreligger nå, vil gå igjennom i den videre prosess (godkjenning i Regnskapsgruppa og Samordningsrådet). Samtidig så er det også et viktig prinsipp at KOSTRA skal baseres på konsensus.

SSB nevnte at i KOSTRA- arbeidsgruppa Klima og energi så vil man undersøke nærmere om man kan bruke Elhub som datakilde til statistikk. Elhub sitter på data rundt smartmålere som er installert i norske hjem, så det anbefales at vår arbeidsgruppe følger med på hva Klima og energi arbeidsgruppa kommer fram til i forbindelse med registerdata fra Elhub.

Det kan også legges til at arbeidsgruppa for Klima og energi er en «tverrgående arbeidsgruppe», som ikke avgrenses av funksjoner i kontoplanen, slik som de fleste andre KOSTRA arbeidsgruppene, men har ansvar for et utvalg arter (180 Strøm, 181 Fjernvarme, 182 Fyringsolje, 183 Naturgass og 184 Bioenergi).

Skjemaansvarlig i SSB på skjema 22 mente at det å legge inn fakturert vannmengde teknisk sett bør være problemfritt.

I forhold til no-dig og ledningsfornyelse på avløpsområdet i skjema 26A så er det dels relatert en pågående og ikke helt avsluttet e-post-dialog Norsk Vann, SSB og Miljødirektoratet har hatt i forkant av møtet rundt nytt og fornyet ledningsnett.

Når det gjelder de ønskede endringene på skjema 23, så er det nødvendig med mer avklaring rundt hvordan det konkret skal tas inn i skjema, eksempelvis hvordan det påvirker de andre postene i selvkostregnskapet, og om det lar seg gjøre mtp regelverket knyttet til selvkost. Det må også undersøkes om det er noe (alle) kommunene har data på.

Dokumentasjon: Word og Excel fil som hvor forslagene var presentert (møtedokumenter)  
*Vedtak: Forslaget fra Norsk Vann kan fungere som utgangspunkt for videre diskusjon i arbeidsgruppa. Det anbefales derfor at Norsk Vann bearbeider sitt noe videre noe videre – sett i lys av diskusjonen som var på møtet – og fornyet diskusjon i gruppa. I forhold til energibruk innenfor VA så vil SSB følge opp inn mot arbeidsgruppa Klima og energi og se hva man kan få ut av Elhub som datakilde for strømforbruk i sektoren. Det samme gjelder diskusjonen rundt fornyelse i form av no-dig.*

Ansvarlig: Gisle vil følge med på arbeidet i Klima og energi arbeidsgruppa i forhold til Elhub som datakilde (vil skje utover høsten 2021), samt bruk av no-dig i ledningsfornyelsen. Øvrig følges opp av Norsk Vann.

## **Sak 9. Avløpsrapporteringen til Miljødirektoratet (Nina)**

Det er mottatt totalt rapportert på 2413 avløpsanlegg i 2020, en økning på 139 anlegg sammenlignet med 2019. Anleggene som hører inn under statsforvalterens ansvarsfelt, kapittel 14 anleggene, har noe bedre svarprosent (98,5%) sammenlignet med kapittel 13 anleggene som hører inn under kommunens ansvarsfelt (82,5%).



De senere årene opplever Miljødirektoratet en økning antall nyregistreringer av avløpsanlegg, men det er noe uklart om bakgrunnen skyldes nye nasjonale føringer, bedre oppfølging fra myndighetene, hyttefelt e.l.

Rapporteringen omfatter utslippsberegninger og i skjema har man valget mellom 3 ulike typer beregninger, og kvaliteten vil avhenge av dataenes representativitet. Metodene som er mulige er 1) vektet stoffmengde per dag \* 365 dager, 2) årsvannmengde \* konsentrasjon og 3) svensk metode (ekstrapolering med årsvannmengde). Det er imidlertid kun metode 1 som gir nøyaktig utslipp for anlegg dersom det har utslipp i form av overløp ved anlegget.

Rapporteringen av slambehandlingsanlegg rapporteres på et eget skjema, og i 2020 sendt ut til totalt 159 anlegg, hvorav 39 biogass og 120 andre anlegg. Kvaliteten er fremdeles noe varierende, men antall henvendelser har gått ned de over de siste par årene, noe som kan tyde på at skjemaet begynner å «sette seg».

#### **Sak 10. Rapportering av skjema 26A – Små avløpsanlegg og kommunalt avløpsnett (Gisle)**

Saken ble delvis droppet av mangel på tid på slutten av dagen. Det ble imidlertid nevnt at for de nøkkeltallene på avløp som har dataopphav fra Miljødirektoratet så vil endelige tall i KOSTRA først foreligge – i år som i fjor – ute i oktober (ikke juni som normalt i KOSTRA sammenheng). Bakgrunnen er kvalitetssikringen av de aktuelle dataene, som bl.a. involverer statsforvalteren, også brer seg noe utover sensommeren/høsten.

Arbeidet med publisering av tidsserier bakover i tid på nye 2020-kommuner er fremdeles under arbeid. Dette er en oppgave som krever større endringer i eksisterende programmering, dels for å unngå parallelle beregninger på gammel og ny aggregering og beregning for årgangene 2015-2019.